

науковій бібліотеці ВНМУ ім. М.І. Пирогова» та ін. Плануються рекомендації по застосуванню мультимедійних засобів в роботі бібліотеки. На пропозицію бібліотеки ВНТУ у цьому році розпочато роботу над дайджестом «Сучасні орієнтири університетських бібліотек» (досвід роботи Вінницького методоб'єднання), який буде видаватися щорічно у 2-х випусках. В основу видання «Форми і методи роботи з читачами: як привернути увагу до бібліотеки» будуть покладені результати обміну досвідом працівників під час відвідувань бібліотек.

Отож, всі перераховані форми сприяють росту професійної майстерності, формуванню високоерудованого професіонала з творчим відношенням до роботи, засвоєнню нового досвіду, впровадженню інновацій. І якщо після заходів виникають думки типу: «Що нового планується впровадити в свою роботу», «Які є перспективи розвитку бібліотеки», «Що конкретно потрібно зробити», а такі думки здебільшого виникають, то можна сміливо запевнити: наш час був витрачений не даремно, з користю для справи. Бібліотека не зупиняється на досягнутому. Вона в постійних пошуках нових форм і методів роботи на допомогу задоволенню зростаючих читачьких інтересів.

ЕТАПИ СТАНОВЛЕННЯ ЦИФРОВОГО РЕПОЗИТОРІЮ НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ВОДНОГО ГОСПОДАРСТВА ТА ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ ЯК ЗАСОБУ ПОПУЛЯРИЗАЦІЇ НАУКОВИХ ПУБЛІКАЦІЙ

Крива А.В., Перелигіна В.Є.

Наукова бібліотека Національного університету
водного господарства та природокористування (м. Рівне)

У статті репозиторій розглядається як найбільш ефективний шлях поширення наукових публікацій та навчальних видань університету.

Ключові слова: репозиторій, відкритий доступ, наукова комунікація, НУВГП, цитування, Google Академія.

Зростаючі темпи отримання важливих наукових результатів в різних науках вимагають оперативнішого їх розповсюдження для наукової спільноти, аніж це було

можливим через традиційні журнальні публікації. Неможливість своєчасно отримувати інформацію про сучасні світові досягнення в галузі, що цікавить конкретного фахівця, призводить до занепаду науки.

Розвиток, популяризація та просування наукових досліджень вчених є гострою проблемою кожного університету.

Найбільш доступним способом є поширення наукових праць у мережі Інтернет, тому популяризація наукових праць стала одним з ключових напрямків розвитку науки в нашому вузі.

З 2014 року в Науковій бібліотеці НУВГП працює цифровий репозиторій Національного університету водного господарства та природокористування на базі програмного забезпечення EPrints, який забезпечує зберігання цифрових дослідницьких та освітніх матеріалів, підготовлених викладачами та студентами університету, і надає доступ до наукових досліджень університету для світової спільноти.

Цифровий репозиторій НУВГП (відкритий електронний архів) працює на основі «Положення» і виконує місію сприяти розвитку наук по профілю університету шляхом створення, накопичення, систематизації, зберігання в електронному вигляді і надання через мережу Інтернет відкритого доступу до інтелектуальних продуктів університетської спільноти.

Цифровий репозиторій містить наступні матеріали:

- Автореферати, дисертації, монографії.
- Наукові статті, опубліковані у виданнях університету (зокрема, Вісниках НУВГП в серіях «Економічні науки», «Сільськогосподарські науки», «Технічні науки»), Науково-методичному збірнику «Технології навчання», «Студентському віснику НУВГП».
- Навчальні видання (інтерактивні комплекси, навчальні посібники, підручники).
- Методичні вказівки, конспекти лекцій, робочі програми.
- Нормативні документи.
- Студентські роботи.
- Видання бібліотеки (покажчики, бібліографічні покажчики, біобібліографічні покажчики тощо).
- Статистичні матеріали.

Основною особливістю інституційного депозитарію є забезпечення відкритого

доступу до результатів наукових досліджень, які проводяться в університеті, через самоархівування. Але наповнення та супровід цього цифрового архіву все частіше розглядається як природна роль для бібліотек ВНЗ, і майже в усіх університетах України підтримка репозиторіїв знаходиться у компетенції бібліотек. Не є винятком і наша бібліотека.

Наповнення, методичну і організаційну підтримку репозиторію здійснює Наукова бібліотека НУВГП. Технічну та програмну підтримку здійснює Відділ технічних засобів навчання та навчальних комп'ютерних технологій НУВГП.

Першочерговим завданням при створенні репозиторію керівництво університету вважало за необхідність виставлення для широкого студентського загалу методичних вказівок, конспектів лекцій та робочих програм. Таким чином, вирішилось дві проблеми – доступною стала методична інформація по профілю навчання, відпала необхідність друкувати у великих тиражах подібну літературу. Наповненням репозиторію цим типом літератури займається відділ обслуговування навчальною літературою.

Розміщення наукових здобутків у репозиторії стає життєво важливим для університету, для захисту цих праць від втрат та популяризації наукової роботи. Тому наступним кроком для сприяння підвищення рейтингу університету, збільшенню наукометричних показників працівників університету стало виставлення в цифровий репозиторій наукових статей, опублікованих у виданнях університету. Вся інформація виставляється працівниками інформаційно-бібліографічного відділу після підписання авторських договорів.

Основним джерелом наповнення цифрового репозиторію НУВГП є редакційно-видавничий відділ університету, науково-дослідна частина та «Студентський вісник НУВГП», документи з яких потрапляють у бібліотеку і проходять попереднє опрацювання.

Внесенням підручників, посібників, інтерактивних комплексів, іншої навчальної літератури та різних публікацій в цифровий репозиторій, створенням надійної і доступної системи обліку навчальних і наукових творів кафедр і окремих працівників, займається відділ інформаційних технологій та комп'ютерного забезпечення бібліотеки.

Програмне забезпечення EPrints дозволяє роботам та агрегаторам (Google, Yandex, ін.) індексувати вміст архіву і надавати доступ до цих матеріалів через власний програмний інтерфейс. Адже чим більше проіндексовано документів архіву, тим частіше будуть звертатись до архіву користувачі та зростатиме його популярність.

Для науковців одним із важливих ресурсів є Google Академія

(<http://scholar.google.com>). Google Академія дозволяє легко здійснювати пошук наукової літератури серед багатьох дисциплін та джерел, включаючи рецензовані статті, дисертації, книги, анотації та статті академічних видань, а також професійні асоціації, ВНЗ та освітні організації. Google Академія дозволяє знайти дослідження, яке найбільш відповідає запиту.

Цитування, їх кількість, можливість відслідкувати хто цитує, джерело цитування є важливим чинником для того, щоб розміщувати наукову роботу у цифровому репозиторії НУВГП і через Google Академію її відслідковувати.

З кожним днем архів поповнюється новими матеріалами. За неповний рік, на протязі якого працює цифровий репозиторій, було виставлено 35 авторефератів, дисертації, монографії, 493 наукові статті, 193 навчальні видання, 1096 методичних вказівок, конспектів лекцій та робочих програм, 4 бібліографічні покажчики.

Таким чином, використовуючи політику поступовості в наповненні Цифрового репозиторію, Національний університет водного господарства та природокористування отримує:

- накопичення, збереження, довготривалий та постійний доступ до робіт науковців;
- збільшення цитування вчених;
- розповсюдження, представлення і просування досліджень, збільшення кількості запитів до досліджень факультетів, співробітників, студентів;
- реформування системи наукової комунікації університету;
- інтеграція до глобальних наукових баз даних.

Переваги для науковців:

- розміщуючи свої матеріали в інституційному репозиторії, зберігають авторські права, в тому числі право контролювати власні роботи;
- науковий авторитет - розповсюдження та вплив їхніх праць;
- право контролювати власні роботи;
- репозиторій забезпечує доступність і підвищення запитів на індивідуальні дослідження.

Для популяризації ідеї відкритого доступу співробітниками бібліотеки проводяться індивідуальні консультації з роз'ясненням можливостей та переваг архіву співробітникам університету.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Создание научных архивов с помощью системы Eprints / А. В. Новицкий, К. А. Кудим, В. А. Резниченко, Г. Ю. Проскудина // Пробл. програмування. – 2007 . - №1 - С. 46 – 59. - Режим доступу : <http://eprints.isoftware.kiev.ua/157/>
2. Ярошенко Т.О. Наукова інформація у відкритому доступі : нові моделі комунікації в інформаційному суспільстві [Текст] // Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія. - 2006. - №4. - С. 80-87.
3. Андрухів А. І. Засоби популяризації наукових публікацій університету в середовищі WWW / А. І. Андрухів, Д. О. Тарасов // Сучасні пробл. діяльності б-ки в умовах інформ. суспільства : матер. третьої наук.-практ. конф., 29 верес. 2011 р., Львів / Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України, Нац. ун-т «Львівська політехніка», Наук.-техн. б-ка ; [редколегія: О. В. Шишка, Н. Е. Кунанець, Д. О. Тарасов, І. О. Белоус, Р. С. Самотий, А. І. Андрухів]. – Львів : Вид-во Львів. політехніки, 2011. – С. 193-201. - Бібліографія.
4. Ткаченко, Н.О. Переваги університетських репозитаріїв для просування науки в Україні / Н.О. Ткаченко // Донбас-2020: перспективи розвитку очима молодих вчених: Матеріали V наук.-практ. конф. м. Донецьк, 24-26 квітня 2012 р. – Донецьк, ДонНТУ М-ва освіти і науки, 2012. - Режим доступу : <http://ea.donntu.org:8080/jspui/bitstream/123456789/16256/1/lviv.%20tkachenko.pdf>